KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 23.08.2003
KOM(2005) 385 končno

# POROČILO KOMISIJE SVETU IN EVROPSKEMU PARLAMENTU

# O AKTIVNOSTIH EVROPSKIH SKUPNOSTI V ZVEZI Z NAJEMANJEM IN DAJANJEM POSOJILV LETU 2004

**{SEC(2005) 1053}**

# KAZALO


Uvod 3

1. NAJEMANJE POSOJIL V LETU 2004 ... 3

2. DAJANJE POSOJIL DRŽAVAM NEČLANICAM ... 4

2.1. Pregled ... 4

2.2. Makrofinančna pomoč Skupnosti ... 4

2.3. Posojila EIB Srednji in Vzhodni Evropi, Sredozemlju, Aziji in Latinski Ameriki ter Republiki Južni Afriki v letu 2004 ... 5

2.3.1. Cilji in prednostne naloge EIB ... 5

2.3.2. Aktivnost v zvezi z dajanjem posojil ... 6

2.3.3. Delitev tveganja ... 6

2.3.4. Sodelovanje z drugimi institucijami ... 6

2.4. Podpisniki Lomé/Cotonou konvencij – Aktivnost v zvezi z dajanjem posojil ... 7

3. VPLIV DAJANJA POSOJIL NA PRORAČUN ... 7

3.1. Proračunska jamstva ... 7

3.2. Subvencionirane obresti ... 8

3.3. Tvegani kapital ... 8

## UVOD

Sklepi Sveta, ki vzpostavljajo različne instrumente dajanja posojil Evropskih skupnosti, od Komisije zahtevajo, da vsako leto obvešča Svet in Parlament o uporabi teh instrumentov.

Kar zadeva aktivnosti dajanja posojil zunaj Skupnosti mora Komisija na podlagi sklepov, sprejetih v letih 1997 in 2000[1], vsako leto obveščati Svet in Parlament o stanju posojil Evropske investicijske banke (EIB), zajamčenih s proračunom Unije, v državah Srednje in Vzhodne Evrope, sredozemskih državah, Latinski Ameriki, Aziji in Južni Afriki. Te iste obveznosti so se uporabljale tudi v nadaljnjih sklepih (sklici na sklepe so navedeni v opombi št 4).

Da bi se izpolnile te zahteve po podatkih, to poročilo opisuje posle za vsako zadevno področje. Prav tako podaja kratek povzetek makrofinančne pomoči, ki jo Skupnost zagotavlja tretjim državam, ter kratek povzetek subvencioniranih obresti in jamstev, povezanih s posojili Skupnosti, da se poda celovit pregled aktivnosti dajanja posojil. Poročilo vsebuje tudi podatke o aktivnostih dajanja posojil Euratoma.

Preglednice tega poročila so objavljene v delovnemu dokumentu osebja Komisije. Sklicevanje na preglednice v besedilu se nanaša na delovni dokument osebja Komisije (Priloga).

## 1. NAJEMANJE POSOJIL V LETU 2004

Komisija je pooblaščena, da se za financiranje dajanja posojil, o katerih odločitve sprejema Svet, v imenu zadevnih Skupnosti (ESPJ, ES, Euratom) zadolžuje na kapitalskem trgu. Vendar, glede na to, da so bili zneski, določeni v Novem instrumentu skupnosti (NIS), že v celoti porabljeni in da je pogodba ESPJ potekla leta 2002, v okviru teh instrumentov v letu 2004 niso bila pridobljena nobena sredstva. Zadolževanje za makrofinančno pomoč v letu 2004 je bilo izvedeno, da bi se odobrilo posojilo Bosni in Hercegovini. V okviru instrumenta dajanja posojil Euratoma je dvakrat prišlo do zadolževanja za financiranje posojil jedrski elektrarni v Bolgariji.

Kljub zgoraj omenjenim dejavnikom se je celotno zadolževanje Evropskih skupnosti in EIB v letu 2004 povečalo za 18,8 % na 49,9 milijarde EUR, v primerjavi z 42,1 milijarde EUR v prejšnjem letu (glej preglednico 1.1), predvsem zaradi povečanega zadolževanja EIB.

Če upoštevamo vračila danih posojil, odpis dolgov in nihanje deviznih tečajev, je celoten znesek zadolževanja dne 31. decembra 2004 znašal 216,6 milijarde EUR, kar je za 10,3 % več kot leta 2003 (glej preglednico 1.2).

Razčlenitev zadolževanja po valutah (glej preglednico 1.3) kaže na zmanjšanje deleža zadolževanja v eurih z 54,9 % v letu 2003 na 44,9 % v letu 2004, medtem ko se je delež zadolževanj v drugih valutah Skupnosti zmanjšal z 19,1 % na 13,0 %. Valute nečlanic Skupnosti so zavzele večji del v zadolževanju, in sicer se je delež povečal s 26,0 % na 42,0 % celotnega deleža. Delež zadolževanja v USD se je zaradi močnega tržnega povpraševanja

[1] Sklep 97/256/ES za prvi splošni mandat in 2000/24/ES, kakor je bil spremenjen, za drugi mandat.

povečal z 23,0 % na 41,6 %, k temu pa so prispevale še zelo nizke obrestne mere ter šibek menjalni tečaj USD/Euro.

Nizke obrestne mere ter gospodarske in finančne negotovosti so spodbudile evropske institucije, da so še naprej naklonjene posojilom z variabilno obrestno mero. V letu 2004 so imela vsa posojila variabilno obrestno mero, medtem ko je delež takšnih posojil leta 2003 znašal 99,3 %.

Zadnja posojila v okviru NIS so bila v celoti odplačana konec leta 2004.

## 2. DAJANJE POSOJIL V DRŽAVAH NEČLANICAH[2]

### 2.1. Pregled

Finančna podpora državam nečlanicam, ki so sklenile sporazume o sodelovanju s Skupnostjo, se razlikuje glede na zadevna geografska območja in zadane cilje. Ponavadi je v obliki dvostranskih posojil (makrofinančna in plačilnobilančna podpora), kjer Skupnost pomaga pri ponovnem vzpostavljanju makroekonomskega ravnovesja države. Komisija te finančne posle upravlja v skladu s sklepi Sveta.

V drugih primerih se posojila podeljujejo v obliki neposrednega financiranja za individualne projekte ali v obliki globalnih posojil bankam, ki potem razdelijo sredstva na manjše lokalne projekte. EIB s temi posojili upravlja pod običajnimi pogoji, ponavadi z jamstvom proračuna Unije.

Instrument dajanja posojil Euratoma je dostopen za financiranje dejavnosti v državah članicah in določenih državah, ki so bile v času zadevnega sklepa države nečlanice (Armenija, Bolgarija, Češka, Madžarska, Litva, Romunija, Rusija, Slovaška, Slovenija in Ukrajina).

Geografske regije, v katerih Komisija izvaja aktivnosti dajanja posojil, so navedene v prilogi (glej preglednico 2.1).

### 2.2. Makrofinančna pomoč Skupnosti

Makrofinančna pomoč v obliki posojila je po svoji naravi izjemna in je del prizadevanja mednarodne skupnosti, v povezavi z ustanovami Bretton Woods, za zagotavljanje plačilnobilančne podpore določenim državam, ki rešujejo prehodne makroekonomske težave. Pomoč Skupnosti se osredotoča na sosednje regije, kot so Srednja in Vzhodna Evropa, Zahodni Balkan in Kavkaz. Izplačila so odvisna od tega, če države upravičenke izpolnjujejo cilje za makroekonomsko stabilizacijo in strukturne reforme. V teh okoliščinah je število vsako leto izvedenih poslov omejeno in težko je narediti pravo primerjavo med pomočjo, dano v enem letu, in pomočjo, dano v naslednjem letu.

V okviru tega instrumenta izplačana nepovratna sredstva in posojila so navedena v prilogi (glej preglednico 2.2). Poleg tega so podatki navedeni tudi v letnem poročilu Komisije o izvrševanju makrofinančne pomoči za tretje države[3].

---

[2] Skupnosti niso dajale nobenih posojil državam članicam. Zaradi pristopa desetih novih držav članic 1. maja 2004, se zavarovana posojila tem državam od navedenega datuma ne obravnavajo več kot zunanji ukrepi.

## 2.3. Posojila EIB Srednji in Vzhodni Evropi, Sredozemlju, Aziji in Latinski Ameriki ter Republiki Južni Afriki v letu 2004[4]

Poglavje 2.3 predstavlja letno poročilo za leto 2004, ki bo v skladu s členom 2 Sklepa Sveta 2000/24/ES, kakor je bil spremenjen, predloženo Evropskem parlamentu in Svetu.

### *2.3.1. Cilji in prednostne naloge EIB*

V **Srednji in Vzhodni Evropi** je bila Banka v letu 2004 ponovno aktivna, čeprav se je število držav, upravičenih do financiranja v okviru predpristopnih sporazumov, po širitvi 1. maja zmanjšalo. Za tem datumom je Banka nadaljevala z dejavnostmi v ostalih državah pristopnicah in državah kandidatkah (Bolgarija, Romunija, Hrvaška in Turčija) ter še naprej podpirala naložbe v države Zahodnega Balkana v različnih sektorjih (infrastruktura, MSP/mikrofinance, itd.).

Leta 2004 je Banka nadaljevala posle v okviru posebnega ukrepa dajanja posojila za izbrane okoljske projekte v Baltskem morju v Rusiji, medtem pa se je še naprej pripravljala za nov mandat, ki pokriva posle v Rusiji in je prvič razširjen še na Belorusijo, Moldavijo in Ukrajino[5].

Prednostne naloge EIB so izboljšanje, modernizacija in razvoj sektorja komunikacij ter energetike s posebnim poudarkom na vseevropskih omrežjih (TENs) na podlagi cestnih in železniških koridorjev, ki jih je Panevropska konferenca ministrov za promet opredelila kot srednjeročne razvojne prednostne naloge.

V okviru postopnega prilagajanja zakonodaje zadevnih držav zakonodaji EU so okoljske teme, povezane s projekti EIB, ter tudi sami okoljski projekti med prednostnimi nalogami. EIB neposredno ali pa s pomočjo svojega globalnega instrumenta dajanja posojil podpira tudi mala in srednje velika podjetja (MSP) ter druge industrijske pobude, zlasti neposredne tuje investicije (NTI), še posebej takrat, ko vključujejo partnerje iz EU.

Na **območju Sredozemlja** se dajanje posojil Banke v okviru mandata izvaja v okviru sklada za evro-sredozemske naložbe in partnerstvo (FEMIP) in večinoma poteka v okviru evro-sredozemskega partnerstva za podporo gospodarskega razvoja zadevnih držav. Posojila EIB podpirajo posamezne investicijske projekte in s pomočjo globalnega posojilnega mehanizma manjše projekte ter MSP, hkrati pa krepijo finančni sektor v različnih državah.

Poleg dajanja posojil v okviru mandata EuroMed II 2000–2007 in na zahtevo Sveta je Banka nadaljevala svoj program dajanja posojil iz lastnih sredstev brez proračunskega poroštva v okviru svojega sklada za evro-sredozemsko partnerstvo.

Posojila, ki jih EIB v okviru mandata daje iz lastnih sredstev, nato dopolnjujejo subvencionirane obresti (za posojila v okoljskem sektorju) ter rizični kapital iz proračunskih sredstev EU, s katerim upravlja Banka. Še pred tem je bil ustanovljen Podporni sklad za

---

[3] COM(2005) 245 in priloga SEC(2005) 747.

[4] Pravna podlaga: Sklepi Sveta 97/256/ES, 98/348/ES, 98/729/ES, 99/786/ES, 2000/24/ES, kakor je bil spremenjen s Sklepom 2000/688/ES, 2000/788/ES, 2001/777/ES in 2001/778/ES.

[5] Svet je 22. decembra 2004 (2005/48/ES) odobril novi mandat v višini 500 milijonov EUR, ki se sedaj izvaja.

strokovno pomoč FEMIP, ki črpa sredstva, ki jih odobri Evropska komisija v okviru uredbe Meda.

Leta 2004 je FEMIP okrepila vzpostavitev posebne ovojnice za večje posle z delitvijo tveganja in odškodninskega sklada, ki je bil oblikovan po vzoru posebnih skladov za sofinanciranje drugih mednarodnih finančnih institucij.

Dajanje posojil se je nadaljevalo v okviru Posebnega akcijskega programa za Turčijo in razpoložljiva sredstva so se sedaj v celoti porabila.

V **Aziji in Latinski Ameriki** Banka financira projekte, ki so v interesu Skupnosti in zadevnih držav – sofinanciranje z nosilci projektov EU, prenos tehnologije ter sodelovanje na področjih energetike in varstva okolja.

V **Republiki Južni Afriki** je cilj Banke prispevati k uspešnemu izvajanju programa obnove in razvoja te države.

Povzetek aktivnosti EIB od leta 2000 je v prilogi (glej preglednico 2.3.1).

*2.3.2. Aktivnost v zvezi z dajanjem posojil*

Razčlenitev po posamičnih državah in sektorjih je v prilogi (glej oddelek 2.3.2 a-d).

*2.3.3. Delitev tveganja*

Sklep Sveta 2000/24/ES[6], kakor je bil spremenjen, določa jamstvo Skupnosti, ki skupno krije 65 % celotnega zneska podpisanih posojil. V skladu z dogovori o delitvi tveganja so posojila EIB z nedržavnimi jamstvi za projekte pokrita z jamstvom Skupnosti samo za politično tveganje, medtem ko so posojila z državnimi jamstvi za projekte pokrita za vsa tveganja z jamstvom Skupnosti. Banka bi zahtevala jamstvo Skupnosti za posamično posojilo samo v primeru, ko jamstvo za projekt za to posojilo ne bi poplačalo posojila Banki.

Delitev tveganja za trenutne mandate z dne 31. decembra 2004 je prikazana v prilogi (glej preglednici 2.3.3 a in b).

*2.3.4. Sodelovanje z drugimi institucijami*

V državah, ki so bile kandidatke za članstvo v EU do širitve 1. maja 2004, ter še vedno v državah pristopnicah in državah kandidatkah se aktivnosti Banke izvajajo v okviru programa EU za pomoč državam kandidatkam pri pripravah na pristop, še posebej s financiranjem naložb, ki imajo za cilj vključiti njihovo infrastrukturo v infrastrukturo EU, in na podlagi ponudbe pomoči MSP. Kadarkoli je to mogoče, se projekti sofinancirajo z drugimi institucijami. Tako so aktivnosti Banke del usklajenega pristopa v tesnem sodelovanju s

---

[6] Sklep Sveta 2000/24/ES, kakor je bil spremenjen, poziva Banko „da si prizadeva, da bo poslovno tveganje pri posojilih, dodeljenih v okviru tega sklepa, 30 % pokrito z nedržavnimi jamstvi, po možnosti na podlagi posameznih regionalnih mandatov. Ta odstotek se vedno, ko je to mogoče, poviša, kolikor to dopušča trg“. Leta 2004 si je Banka še naprej prizadevala, da bi se izpolnil cilj delitve tveganja.

Komisijo in, če je to primerno, z mednarodnimi finančnimi institucijami, ki delujejo v zadevnih državah.

Banka je s tesnim sodelovanjem s PHARE/ISPA programom razvila ploden odnos, katerega države upravičenke zelo cenijo. Poleg pogoste PHARE pomoči med predinvesticijsko fazo, da se zagotovi izvedba potrebnih študij in strokovne pomoči za podporo projektom EIB, Banka sodeluje s PHARE tudi pri sofinanciranju infrastrukturnih projektov.

Prispevki za sofinanciranje projektov, ki jih financira EIB v letu 2004 so navedeni v prilogi (Preglednice od 2.3.4 do 2.3.6). Dodatni projekti so bili sofinancirani v okviru predpristopnih sredstev Banke, ki pa ne sodi na področje tega poročila.

### 2.4. Podpisniki Lomé/Cotonou konvencij – Aktivnost v zvezi z dajanjem posojil

Celotno dajanje posojil EIB v državah AKP/ČDO v letu 2004 je znašalo 440 milijonov EUR, od tega je bilo 62 milijonov EUR iz lastnih sredstev Banke in 378 milijonov EUR iz rizičnega kapitala (glej preglednico 2.4)[7].

## 3. VPLIV DAJANJA POSOJIL NA PRORAČUN

Dajanje posojil vpliva na proračun Unije, kadar je povezano z jamstvi Skupnosti, subvencioniranimi obrestmi ali posebnimi pogoji, primerljivimi s tveganimi posli za posojilodajalca.

### 3.1. Proračunska jamstva

Svet se je 22. decembra 2004 odločil, da bo odobril jamstvo Skupnosti Evropski investicijski banki za izgubo pri posojilih za določene vrste projektov v Rusiji, Ukrajini, Moldaviji in Belorusiji (2005/48/ES). Skupna zgornja meja posojil brez poroštva se določi v višini 500 milijonov EUR in EIB prejme izredno jamstvo Skupnosti v višini 100 %.

Svet se je 22. decembra 2004 odločil, da se Sklep 2000/24/ES zaradi upoštevanja širitve Evropske unije in Evropske sosedske politike (2005/47/ES) spremeni.

Nove zgornje meje za vsako področje so (v eurih):

| | |
|---|---|
| Jugovzhodni sosedje | 9 185 milijonov |
| Sredozemske države | 6 520 milijonov |
| Latinska Amerika in Azija | 2 480 milijonov |
| Republika Južna Afrika | 825 milijonov |
| Turčija | 450 milijonov |

Skupna zgornja meja jamstva je torej 19 460 milijonov EUR, proračun Komisije pokriva 65 % navedenega zneska (v primerjavi s 70 % v prejšnjem mandatu). Novi sklep poziva EIB, da poišče druge vire (komercialnega) jamstva izmed svojih finančnih posrednikov, kjerkoli je

[7] Letno poročilo EIB o Skladu za spodbujanje naložb Kotonovskega sporazuma med AKP in EU http://www.eib.org

to mogoče, in da si določi ciljno stopnjo 30 % zgornje meje (v nasprotju s 25 % v prejšnjem mandatu).

Ta program jamstva se izteče 31. januarja 2007; če zgornja meja posojil ni bila dosežena, se lahko avtomatično podaljša za šest mesecev.

Ob tem proračun Komisije krije 65 % maksimalnega zneska 600 milijonov EUR Turčiji (TERRA), za katerega se ni zahtevala delitev tveganja.

V letu 2004 (peto leto novega mandata) je EIB sklenila sporazume o posojilu v celotnem znesku 2 844 milijonov EUR, s tem je celoten znesek posojil v novem mandatu dosegel 13 620 milijonov EUR, kar ustreza 70% zgornje meje, delitev tveganja pa je znašala 20,8 % podpisanih posojil.

Podrobno stanje jamstev je navedeno v šestmesečnem poročilu Komisije o jamstvih, kritih s splošnim proračunom[8].

### 3.2. Subvencionirane obresti

Subvencionirane obresti so bile podeljene za številne programe Skupnosti znotraj in zunaj Unije. Na prošnjo Sveta je Komisija na to temo pripravila celovito ocenjevalno poročilo[9]. Večina teh programov se je končala in nima več nobenega vpliva na proračunske odhodke. Preglednica 3.2 v prilogi navaja programe, ki še potekajo, in višino izplačanih subvencioniranih obresti v letih, ko so se izvajali pregledi.

### 3.3. Tvegani kapital

V skladu s sporazumi s sredozemskimi državami in Lomejsko konvencijo daje EIB koncesijska posojila, ki vključujejo posebne pogoje glede trajanja ali konsolidacije dolgov, kar jih razvršča v kapitalske investicije. Posle, izpeljane na območju Sredozemlja, financira splošni proračun, v državah AKP pa proračun ERS (Evropski razvojni sklad). Razčlenitev poslov je v prilogi (glej preglednico 2.4).

---

[8] COM(2005) 306 in SEC(2005) 915.

[9] COM(2000) 524 z dne 6. septembra 2000.